

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Міністерство
внутрішніх справ
України

ДСНС
УКРАЇНИ

unicef
для кожної дитини

(Культурна
Платформа)

Формуємо культуру
безпеки!

Конструктор уроку з мінної безпеки

Складіть свій зручний конспект
заняття для учнів 1–4 або 5–11 класів

Цей урок-конструктор розроблений громадською організацією «Культурна платформа Закарпаття» у партнерстві з ЮНІСЕФ за матеріалами онлайн-курсу «Як навчати дітей мінної безпеки», створеного у співпраці з Міністерством освіти і науки, Міністерством внутрішніх справ та Державною службою України з надзвичайних ситуацій (courses.bezpeka.info)

Презентації та інші матеріали з теми мінної безпеки від ЮНІСЕФ можуть мати деякі розбіжності із цим конспектом, що зумовлено регулярним оновленням інформації відповідно до воєнних ризиків.

Перед уроком: як налаштуватися

Мінна безпека — важлива й разом з тим непроста тема як для вчителя, так і для учнів. Іноколи вона може викликати в дитини певні хвилювання.

Далі ми поділимося кількома техніками від відомих дитячих психологинь, які допоможуть заспокоїти дитину й стабілізувати її стан. А от до початку заняття — **учителю важливо самому налаштуватися**, щоб не втратити стійкості й дати дітям відчуття безпечності поруч із собою.

Техніка самоналаштування

Пропонуємо вам скористатися однією з практик від психологині Світлани Ройз — експертки курсу «Як навчати дітей мінної безпеки». Її вправа «Ви — океани» допомагає відчувати заземленість, тілесність і, зрештою, розслабитися і почуватися впевнено.

Зробити вправу «Ви — океани» зі Світланною Ройз

Повідомлення теми й завдань уроку

Слово вчителя

«Через військові дії значна частина території України забруднена мінами, нерозірваними боєприпасами та іншими вибухонебезпечними предметами. Узбіччя, ліси, поля в тих місцях, де проходили бойові дії, можуть приховувати небезпеку. Або навіть ігрові майданчики, стадіони, сквери — будь-які знайомі міські чи сільські простори, де відбувалися обстріли, також можуть бути потенційно небезпечними.

Тож сьогодні в нас буде особливий урок — урок з мінної безпеки. Разом ми дізнаємося:

- про вигляд, який можуть мати міни й загалом вибухонебезпечні предмети;*
- про місця, де вони можуть ховатися;*
- про знаки й ознаки місцевості, що попереджають нас про загрозу;*
- про правила безпечної поведінки.*

Ці знання і прості правила допоможуть уберегти найцінніше — ваше здоров'я та ваше життя. Буде чудово, якщо ви ділитиметесь цими правилами з друзями, братиками, сестричками й батьками!».

Актуалізація опорних знань

Дізнайтеся в учнів, чи відомо їм уже щось про вибухонебезпечні предмети. Ставте запитання, щоб вони відчували контроль над ситуацією.

Слово вчителя

«Для початку я хочу поцікавитися: а може, ви вже знаєте щось про міни? Чому ці предмети небезпечні? Чи відомі вам правила безпечної поведінки? А чи знаєте, куди й кому потрібно повідомити про таку знахідку? Хто може знешкодити вибухонебезпечний предмет? Що б ви ще хотіли дізнатися на цьому уроці?».

Підсумуйте відповіді учнів.

Обов'язково вказуйте на хибні уявлення. Наприклад, діти можуть пригадати сцени з фільмів, де герой замінив себе на міні іншим предметом — і уникнув вибуху: наголошуйте, що це неможливо. Як і неможливо знешкодити міну, обрізавши розтяжку.

Разом з тим підкреслюйте слушні, правильні твердження, які озвучують учні: міні бувають різні, не можна наблизитися до незнайомих предметів тощо.

Вправа для заспокоєння

Уважно стежте за станом учнів: якщо раптом на будь-якому з етапів уроку (можливо, навіть з першим словом міна) ви помітили негативну емоційну реакцію, розгубленість тощо, зупиніться й запропонуйте дітям виконати вправу. Чудово підійде техніка «Спагеті» за рекомендацією Юліани Маслак — дитячої психіатрині та ще однієї експертки курсу **«Як навчати дітей мінної безпеки»**. Повторіть її кілька разів.

Психологічна техніка «Спагеті» з Юліаною Маслак

Після вправи можете ще раз підбадьорити дітей:

«Міни — це справді небезпечно. Але і знання — це справді велика сила. Отож ми з вами зараз тут, у класі, у безпеці — і проводимо цей урок для того, щоб дізнатися більше про вибухонебезпечні предмети й вивчити правила безпечної поведінки. Підтримуєте?»

Мотивація навчальної діяльності

Інтерактив «Знайди небезпеку» для учнів 1–4 класів

Щоб сконцентрувати увагу учнів і занурити їх у тему, покажіть їм зображення різних місць, де є вибухонебезпечні предмети, — і разом проаналізуйте кожне з них.

Локації мінної
небезпеки

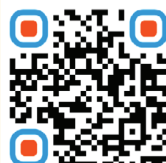
Для цього інтерактиву ви можете видрукувати / використати у презентації / окремо протранслювати на екрані зображення з матеріалу [«Загадки на тему мінної безпеки»](#) з онлайн-бази знань «Спільнотека» від ЮНІСЕФ.

Загадки про мінну
безпеку

«Спільнотека» від ЮНІСЕФ

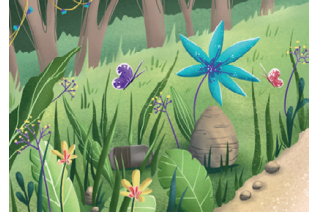
Це база знань з постерами, іграми, коміксами й мультфільмами на тему безпеки. У цій онлайн-бібліотеці ви знайдете безліч матеріалів для використання в диджитальному чи видрукованому варіанті, комплексно або ж частково — так, як зручно й доречно для вашого типу й структури уроку.

«Спільнотека»

Слово вчителя

«Уважно розгляньте ці картинки. Чи безпечно тут? Чому ні, що вам про це підказало? (Зруйнований будинок, покинуте авто, знак тощо.) Що ви ще побачили? (Вибухонебезпечні предмети, розтяжки тощо.) Як ви зрозуміли, що ці предмети небезпечні?».

Інтерактив «Знайди небезпеку» для учнів 5–11 класів

За допомогою такого ж інтерактиву можна мотивувати та включити в тему і старших учнів. Завдання на уважність для них ви знайдете [в брошурі «Суперкоманда проти мін»](#).

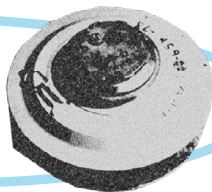

Брошура «Суперкоманда проти мін»

Вивчення нового матеріалу

Коли учні вже включені в тему — переходьте до викладу нової інформації.

Як правильно діяти, виявивши вибухонебезпечний предмет?

Після інтерактиву «Знайди небезпеку» підсумуйте обговорення та проговоріть з дітьми 4 правила безпечної поведінки.

Заувага! Протягом уроку постійно пригадуйте за нагоди алгоритм поведінки у випадку мінної небезпеки. Зокрема, нехай діти дотримуються правила «НЕ чіпай» навіть при виконанні вправ: наприклад, не торкаються ілюстрацій вибухонебезпечних предметів у розмальовці, де вони вже зафарбовані.

Слово вчителя

«Сьогодні навіть у звичних раніше та, здавалось би, безпечних місцях може чаїтися небезпека. Це означає, що потрібно бути обачними: оминати їх і не наближатися до них. Уважно дивитися навкруги, поперед себе, під ноги й догори, бо вибухонебезпечні предмети могли залишитися на даху чи поміж гілок. Запам'ятаймо з вами 4 правила безпечної поведінки, які допоможуть уберегти себе та своїх близьких».

Учнів 1–4 та 5–11 класів варто навчати різних алгоритмів безпечної поведінки.

Правила безпечної поведінки для учнів 1–4 класів

Для учнів молодшого шкільного віку використовуйте формат римованих «суперздібностей»: можете вигадати до кожного правила відповідний

1. **Зупинись!**
2. **НЕ підходь і НЕ чіпай!**
3. **Тим самим шляхом повертай.**
4. **101 набирай.**

Правила безпечної поведінки для учнів 5–8 та 9–11 класів

Звертаємо увагу, що тавтологія «повернись назад» збережена навмисне,

1. **НЕ підходь.**
2. **НЕ чіпай.**
3. **Повернись назад тим самим шляхом.**
4. **Зателефонуй 101 і повідом дорослим.**

Заувага! Повернутися тим самим шляхом означає відійти на мінімально безпечну відстань — 220 кроків.

Урок з мінної безпеки
для молодшої школи

Заувага! Озвучуйте дітям тільки один номер телефону — 101. Для молодших школярів промовляйте цифрами: «один, нуль, один». Решта телефонних номерів плутає дітей, і потім вони не можуть пригадати правильний.

Урок з мінної безпеки
для старшої школи

Однак вам варто знати, що дзвінки про небезпечні знахідки також приймають за номером 102 (Нацполіція) та 112 (екстрена допомога), які школярі могли чути в іншій безпековій комунікації.

Який вигляд можуть мати міни й загалом вибухонебезпечні предмети?

Слово вчителя

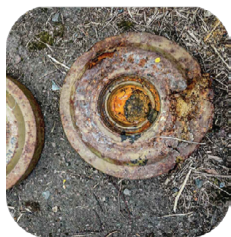
«Щоб уміти розпізнати міну чи інший вибухонебезпечний предмет, потрібно знати, звідси ж, який вони мають вигляд. Тому зараз ми з вами розглянемо, якого вони бувають кольору, розміру, форми та з якого матеріалу зроблені».

Заувага! Учнім не потрібно знати назви, будову чи принцип дії вибухонебезпечних предметів. Важливо просто розуміти, що цей предмет становить загрозу і до нього не можна наближатися. Не потрібно озвучувати: це МОН-50, а це ПФМ-1; це протитанкова, а це протипіхотна міна; це детонатор, а це суббоєприпас. Марно говорити і про те, як спрацює вибухонебезпечний предмет, яка дальність дії та які його наслідки, яку кількість людей може поранити вибух від міни, — це не врятує життя, а лиш розфокусує увагу й розпалить зайву цікавість.

Слово вчителя

*«Міни та інші вибухонебезпечні предмети бувають **різноманітних форм**. Здебільшого вони круглі, але також можуть бути прямокутними чи овальними. А ще їхня форма може нагадувати метелика.*

*Так само й **за розміром** вибухонебезпечні предмети — різні. Одні завдовжки з палець, інші — розміром з долоню, а деякі — ще більші, як ноутбук чи велика миска. Їх роблять з металу чи пластику».*

кругла

прямокутна

овальна

«метелик»

«За кольором вибухонебезпечні предмети зазвичай зелені, сірі або коричневі. Це кольори, які дозволяють їм зливатися з навколишнім середовищем — і бути непомітними в кущах, на деревах, у траві чи в землі».

зелені

сірі

коричневі

Дітям старшого віку, 5–11 класів, можете поставити запитання — і дати самостійно поміркувати:

«Як ви гадаєте, чому вибухонебезпечні предмети саме такого кольору?».

*«А ось такий мають вигляд **нерозірвані снаряди**. Якої вони форми й кольору? Тільки фахівець може визначити, розірвався снаряд чи ні, тому в жодному випадку не можна до них наближатися. Вибух може статися від найменшого коливання. Навіть якщо снаряд пролежав уже кілька років».*

ВНП різної форми,
кольору, розміру

Інтерактив «На що це схоже?» для 1–4 класів

Щоб закріпити знання про вигляд вибухонебезпечних предметів, запропонуйте учням вправу зі сторінки 7 у **брошурі «СорОК та поНІ»** на встановлення відповідності — між незнайомими небезпечними і знайомими безпечними предметами.

Брошура «СорОК та поНІ»

Заувага! Застережіть дітей не торкатися вибухонебезпечних предметів навіть лінією — пригадайте правило «Не чіпай».

Де можуть ховатися вибухонебезпечні предмети?

Для початку можете дати учням можливість самостійно зробити припущення, які локації є потенційно небезпечними.

Учням 1–4 класів запропонуйте:

- * поміркувати усно;
- * намалювати.

Учні 5–11 класів можуть:

- * також поміркувати усно;
- * обрати із запропонованих зображень небезпечні.

Учні мають обґрунтувати свої відповіді, пояснити, чому саме ці місця вони назвали / намалювали / обрали та чому, на їхню думку, вони можуть бути небезпечними.

Підсумуйте та доповніть відповіді учнів.

Слово вчителя

«Небезпечні місця — всюди, де велися бойові дії. Особливо уважним й обережним потрібно бути там, де зруйновані й покинуті будівлі, аеродроми та полігони, поля, водойми, узбережжя, залізничні колії, траншеї, військова техніка, лінії електропередач, газопроводи, водогони, узбіччя доріг, ґрунтові стежки, лісосмуги, ліси, ґрунтові дороги, ями та вибоїни на асфальтній дорозі.

Вибухонебезпечні предмети можуть бути в траві й у кущах, можуть лежати на землі й ховатися під піском, ґрунтом, у водоймах. Їх могли залишити у зруйнованих будівлях, автобусах, на блок-постах. А ще вибухонебезпечні предмети можуть бути не тільки під ногами: вони могли опинитися на даху чи застрягти поміж гілля».

Найбезпечніший шлях пересування — це асфальтована дорога.

Заувага! Важливо наголосити учням, що обережними потрібно бути скрізь, адже обстріли відбуваються на всій території України. Тож навіть у відносно спокійному місті чи селі можна випадково натрапити на уламки ракети, дрона або касетний боєприпас.

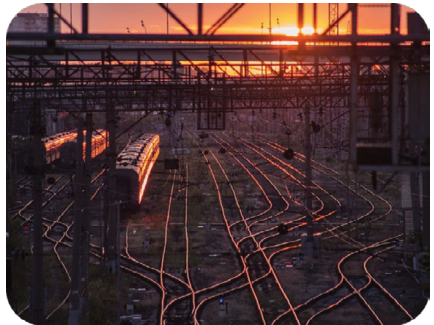
**зруйновані
й покинуті будівлі**

**аеродроми,
полігони**

поля, водойми

залізничні колії

траншеї

**військова
техніка**

**лінії
електропередач**

**газопровід,
водогін**

**узбіччя доріг, ґрунтові дороги,
водойми, криниці, узбережжя**

Далі важливо пояснити учням про існування безпечних предметів, які насправді є загрозою. Покажіть ось такі зображення і дайте завдання.

Слово вчителя

«Як ви гадаєте, які предмети тут найбезпечніші? Чому ви так вирішили?».

1

2

3

4

А потім покажіть ось такі картинки й поясніть:

На цю тему можна переглянути з учнями [мультфільм про пса Патрона «Небезпечна знахідка»](#).

Руханка

Оскільки для молодших школярів обов'язкові перерви на руханки, пропонуємо варіант від експертки курсу ЮНІСЕФ Світлани Ройз. Така рухлива пауза допомагає не тільки фізичному, а й психологічному стану.

Руханка для молодших школярів від Світлани Ройз

Інтерактив «Проклади безпечний маршрут»

Запропонуйте дітям прокласти безпечний маршрут у лабіринті з небезпечними місцями. Чому ці місця небезпечні? Що там може приховуватися та яких правил потрібно дотримуватися?

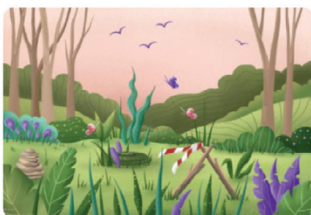
Які знаки попереджають про небезпеку?

Запропонуйте дітям розглянути різні попереджувальні знаки й визначити, які з них вказують на мінну небезпеку.

Варіант для учнів 1–4 класів, де 1 і 2 зображення повідомляють про мінну небезпеку, 3 — дорожній знак «Рух пішоходів заборонено»:

1

2

3

Варіант для учнів 5–11 класів, де зображення 2 і 3 повідомляють про мінну небезпеку, 1 — дорожній знак «Рух пішоходів заборонено», 4 — «Проїзд без зупинки заборонено»:

1

2

3

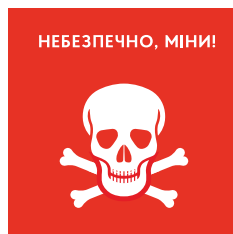

4

Обговоріть з учнями їхній вибір та розкажіть детальніше про типи попереджувальних знаків.

Слово вчителя

«Території, забруднені мінами чи іншими вибухонебезпечними предметами, зазвичай позначають червоними знаками квадратної чи трикутної форми. На них є зображення черепа й напис “НЕБЕЗПЕЧНО, МІНИ” або “УВАГА, МІНИ”. Це офіційні попереджувальні знаки про мінну небезпеку».

Слово вчителя

«Інколи замість знаків небезпечну територію позначають біло-червоною стрічкою».

Слово вчителя

«Також бувають саморобні знаки, які ставлять люди. Це можуть бути палиця, насип каміння, таблички з написами “МІНИ”, “СТОП” тощо. Запримітивши якийсь із таких знаків — зупиніться і повертайтеся назад тією ж дорогою, що прийшли. Знаки означають, що на цій території можуть бути міни — і кожен наступний крок може бути небезпечним».

Офіційні
попереджувальні знаки

Неофіційні
попереджувальні знаки

Психологічна вправа

Чи не помітили ви прямо зараз нетипової поведінки в когось із дітей: сльози, завмирання, розгубленість? Пам'ятайте, що важливо стежити за їхніми емоціями — і за потреби додавати вправи для заспокоєння.

Ось іще один варіант психологічної паузи від дитячої психіатрині Юліани Маслак, яким вона поділилася на курсі «Як навчати дітей мінної безпеки» від ЮНІСЕФ.

Техніка «Дихання по долоньці» для стишення емоцій

Закріплення знань

Щоб узагальнити отримані знання й запам'ятати правила мінної безпеки, пропонуємо застосувати різні варіанти інтерактивів. Ви можете комбінувати їх і додавати власні.

Заувага! Якщо ви використовуєте видруковані матеріали, не забувайте формувати асоціацію «не чіпай». Не робіть цього самі й наголошуйте дітям про заборону торкатися до зображення вибухонебезпечних предметів — навіть олівцем чи ручкою.

Для 1–4 класів

- * **Розгадування загадок на тему мінної безпеки.**
Це легкий і цікавий формат, який чудово підходить для учнів молодшої школи.
- * **Перегляд та обговорення мультфільму «Безпечні канікули».** Для молодших школярів ЮНІСЕФ підготував серію 1-хвилинних мультиків «Безпечні канікули». На уроці можна подивитися з учнями одну серію, а решту — запропонувати додивитися вдома. Обговоріть з дітьми сюжет і ще раз повторіть правила безпечної поведінки: «Яку небезпечну знахідку виявили герої? Яку табличку побачили герої? Де вони її виявили? Що це означає? Які дії героїв були правильними? Повторімо ще раз правила безпечної поведінки, яких дотримувалися герої і яких маємо дотримуватися ми: зупинись, не підходь і не чіпай, тим самим шляхом повертай, 101 набирай (або повідом дорослим, щоб зателефонували)».
- * **Розмальовки з набору від Суперкоманди проти мін.** Вибухонебезпечні предмети тут уже розфарбовані: нехай діти скажуть чому та знову повторять правила безпечної поведінки.

Загадки з мінної безпеки

Серія мультфільмів «Безпечні канікули»

Набір від Суперкоманди проти мін

Для 5–11 класів

- * [Перегляд та обговорення мультфільму «Суперкоманда проти мін».](#) Для учнів старших класів завдання буде складнішим: запропонуйте їм переглянути серію мультфільму частково, до моменту, коли герої натрапляють на вибухонебезпечний предмет. Поставте відео на паузу — і нехай учні самостійно підкажуть, як варто було б правильно вчинити героям. Додивіться мультфільм і порівняйте сюжет з відповідями, обговоріть поведінку героїв.
- * [Опрацювання брошури із завданнями від Суперкоманди проти мін.](#) Можна опрацювати всю брошуру або ж обрати певні завдання, наприклад кросворд.
- * Тестування або формат «Запитання — відповідь».

Мультфільм
«Суперкоманда
проти мін»

Брошура із завданнями
від Суперкоманди
проти мін

Робота в групах

- * Для 1–4 класів можна організувати рольову гру через опрацювання [брошури «СорОк та поНІ».](#) Нехай діти читають короткі історії за ролями, доповнюють своїми сюжетами та виконують завдання.
- * Учням 5–8 класів цікаво буде розділитися на команди й пограти в [гру «Провідник безпеки».](#) Її суть у тому, щоб один учень чи учениця пояснювали слова (самостійно чи зачитуючи підказки з карток), а інші — їх відгадували.

Брошура «СорОК
та поНІ»

Гра «Провідник
безпеки»

* 9–11 класам доцільно запропонувати складніші форми роботи, як-от:

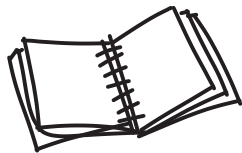
- **Дискусійний клуб.** Наприклад, «Як замінованість відображається на економічному розвитку країни?».
- **Аналіз конвенцій,** які стосуються обмеження використання певних типів мін та касетних боєприпасів. Причини їхнього створення й ратифікації, нехтування ними певними країнами.
- **Географічне мапування.** Обговорення можливих небезпечних місць та ознак, які про це сповіщають, на прикладі конкретної деокупованої громади. Позначення цих зон на мапі громади.
- **Аналіз ситуації в країнах, де була війна.** Основні типи загроз, тривалість розмінування, шляхи інформування населення, статистика постраждалих серед цивільних від неправильного поводження з мінами. Фактчекінг інформації.

Підсумки

Підбийте підсумки уроку. Запитайте дітей:

- * Що нового вони дізналися?
- * Що запам'ятали?
- * Як вони вважають, чи важливі ці знання, чому?

Домашнє завдання

Учням 1–4 класів запропонуйте:

- * переглянути всі серії [мультфільму «Безпечні канікули»](#);
- * намалювати малюнки, на яких буде зображено безпечну поведінку;
- * опрацювати разом з батьками [брошуру «СорОК і поНІ»](#) (якщо не робили цього на уроці);
- * розказати батькам чи молодшим, або й навіть старшим братикам і сестричкам про правила мінної безпеки.

Учням 5–6 класів запропонуйте:

- * створити плакат або мапу думок на тему «Що таке потенційні небезпеки?»;
- * порівняти зображення різних вибухонебезпечних предметів за формою, кольором, розміром, матеріалом; обговорити асоціації;
- * пройти [онлайн-квест від Суперкоманди проти мін](#) з різноманітними завданнями.

Онлайн-квест
від Суперкоманди
проти мін

Учням 7–8 класів запропонуйте:

- * знайти в медіа п'ять історій підлітків, які постраждали від мін, та проаналізувати, у чому полягала їхня неправильна поведінка;
- * створити на основі такого аналізу рейтинг п'яти найпоширеніших причин ситуацій, у яких підлітки отримують поранення від мін, та запропонувати для кожної з них рішення, яке допомогло б уникнути небезпеки.

Учням 9–11 класів запропонуйте:

- * проаналізувати мапу замінування [на сайті ДСНС](#) та пояснити, чому саме ці території є небезпечними; визначити, де є мінна загроза, а де є інша (кластерні боеприпаси, нерозірвані снаряди);
- * виписати категорії населення та найбільш вразливі професії щодо мінних ризиків, а також причини, чому людина, знаючи про мінну загрозу, все одно наражається на неї та що може переконати її не робити цього.

Інтерактивна мапа
територій, які
потенційно можуть
бути забруднені ВНП

ОНЛАЙН-КУРС

«Як навчати дітей мінної безпеки»

courses.bezpeka.info

Проходьте безоплатне навчання, щоб поширювати актуальні знання з мінної безпеки та проводити цікаві й ефективні заняття, які формують стійкі безпекові навички. Курс розроблений ГО «Культурна платформа Закарпаття» за підтримки ЮНІСЕФ та у співпраці з МОН, МВС і ДСНС.

ЄДИНА НАЦІОНАЛЬНА ВЕБПЛАТФОРМА

«101: Простір безпеки для дітей, батьків та освітян»

bezpeka.dsns.gov.ua

Шукайте перевірені матеріали, практичні поради й чіткі алгоритми дій у надзвичайних ситуаціях на єдиній платформі МВС, ДСНС і ЮНІСЕФ. Матеріали розроблені спільно з профільними фахівцями, тому містять достовірну інформацію та практичні рекомендації.

НЕ ДЛЯ ПРОДАЖУ